

Το crowdfunding

από την σκοπιά του δικαίου των συμβάσεων στην κυπριακή έννομη τάξη

Μαρία Καλαμποκά και Αναστάσιος Πάπαρης, φοιτητές, Νομική Σχολή, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Αντικείμενο του παρόντος άρθρου αποτελεί μία νεοεμφανισθείσα μορφή χρηματοδότησης καλούμενη διαδικτυακή χρηματοδότηση ή διαφορετικά crowdfunding. Αρχικώς, παρουσιάζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του crowdfunding. Εν συνεχεία, αναλύεται ο τρόπος λειτουργίας της διαδικτυακής πλατφόρμας, η οποία συνιστά το απαιτούμενο μέσο για την πραγμάτωση την συγκεκριμένης εναλλακτικής μορφής διαδικτυακής χρηματοδότησης, καθώς επίσης και πιθανές μελλοντικές τροποποιήσεις στη λειτουργία της βάσει της προτάσεως στην Ευρωπαϊκή κοινοσίον. Ακολούθως, εκτίθενται οι τρεις νομικές μορφές τις οποίες δύναται να λάβει το crowdfunding ανάλογα με την ύπαρξη αντιπαροχής. Τέλος, εξετάζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ώστε να θεωρείται έγκυρη συμβατική σχέση, η σχέση που δημιουργείται μεταξύ των μερών που μετέχουν στο crowdfunding σύμφωνα με το δίκαιο των συμβάσεων, όπως αυτό εφαρμόζεται στην κυπριακή έννομη τάξη.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η κατάρρευση του οικονομικού συστήματος, ενώ παράλληλα διαπιστώνεται αδυναμία της χρηματοπιστωτικής αγοράς και των τραπεζικών ιδρυμάτων να στηρίζουν νεοσύστατες επιχειρήσεις, οι οποίες χρειάζονται την κατάλληλη χρηματοδότηση για να μπορέσουν να υλοποιήσουν το επιχειρηματικό τους σχέδιο. Δεδομένης της κατάστασης, έγινε μία προσπάθεια αναζήτησης και ανεύρεσης νέων μορφών χρηματοδότησης, ώστε το κάθε πρόσωπο που έχει μία επιχειρηματική ιδέα και επιθυμεί να συστήσει μία εταιρία, να έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει το πλάνο του λαμβάνοντας εν μέρει ή εν όλω το κεφάλαιο που απαιτείται για αυτό.

Το crowdfunding («χρηματοδότηση από το πλήθος» ή «διαδικτυακή μικροχρηματοδότηση») είναι μία νέα εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης, η οποία αναδύθηκε «αρχικώς ως χρηματοδότηση έργων τέχνης και ως μία μορφή χρηματοδότησης κοινωφελών και φιλανθρωπικών έργων»^[1], ενώ μετέπειτα προσαρμοζόμενο στις επιταγές των καιρών επεκτάθηκε στην παροχή κεφαλαίου σε start-up εταιρίες και άλλα εμπορικά μορφώματα.

Χαρακτηρίζεται ως μια πρωτοποριακή μέθοδος άντλησης κεφαλαίου από το κοινό, μέσω της συλλογικής προσπάθειας μίας μεγάλης ομάδας ατόμων αποτελούμενη συνήθως από φίλους, οικογενειακά πρόσωπα, πελάτες και ενδιαφερόμενους επενδυτές. Κύριο χαρακτηριστικό του crowdfunding είναι η μικρή, συμμετοχική συνεισφορά χρημάτων από τα ανωτέρω πρόσωπα, με αποτέλεσμα την συγκέντρωση ενός διόλου ευκαταφρόνητου ποσού για τον εν δυνάμει επιχειρηματία αλλά και τον περιορισμό του ρίσκου και της συμμετοχής των επενδυτών, αφού το κατατιθέμενο ποσό ανά επενδυτή είναι συνήθως μικρό. Για την πραγματοποίησή του διαμορφώνεται μία ειδική και κατάλληλη για crowdfunding διαδικτυακή πλατφόρμα, στην οποία παρουσιάζονται από τους ενδιαφερόμενους οι ιδέες-πλάνα ή τα έργα για τα οποία επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν προς επίτευξη της υλοποίησής των. Η διαφήμιση και λειτουργία του crowdfunding επιτυγχάνεται μέσω της χρήσης αυτής της διαδικτυακής πλατφόρμας. Οι πρωταγωνιστές της διαδικασίας είναι τρεις: ο επιχειρηματίας, ο οποίος είναι υπεύθυνος για την υποβολή της ιδέας του στην διαδικτυακή

«διαμορφώνεται μία ειδική και κατάλληλη για crowdfunding διαδικτυακή πλατφόρμα, στην οποία παρουσιάζονται από τους ενδιαφερόμενους οι ιδέες-πλάνα ή τα έργα για τα οποία επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν»

^[1] Κοντζιά, Ν. και Παπαχρήστου, Ε. (2017), «Το crowdfunding στην Ελλάδα»,

<http://www.capital.gr/arthra/2121692/to-crowdfunding-stin-ellada>, [accessed 27/10/2018]

To crowdfunding

πλατφόρμα, τα στελέχη της διαδικτυακής πλατφόρμας, τα οποία λειτουργούν ως ουδέτεροι ενδιάμεσοι και είναι αρμόδια για την επιλογή της υποβληθείσας ιδέας «κατά τρόπο επαγγελματικό, δίκαιο και διαφανή»^[2] και της διαδικτυακής τοποθέτησής της – uploading- και ο χρηματοδότης/επενδυτής, που αν ενδιαφέρεται για την υλοποίηση μίας ιδέας, προσφέρει ένα ποσό της επιλογής του μέσω της πλατφόρμας στον εκφραστή της ιδέας αυτής που την παρουσίασε στην εν λόγω πλατφόρμα.

Ο Κύπριος νομοθέτης δεν έχει προνοήσει για τη σχέση που δημιουργείται μεταξύ του επιχειρηματία που καταθέτει την ιδέα του στη διαδικτυακή πλατφόρμα του crowdfunding και του χρηματοδότη, και τις νομικές υποχρεώσεις και δικαιώματα που απορρέουν από αυτή, καθότι είναι ένα εγχείρημα το οποίο εμφανίστηκε πρόσφατα στον κόσμο των επενδύσεων^[3].

1. Λειτουργία διαδικτυακής πλατφόρμας crowdfunding

Τα ζητήματα που έχουν ανακύψει δεν αφορούν μόνο εν γένει τη φύση της συμβατικής σχέσης που δημιουργείται μεταξύ των μερών και τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αντιμετωπιστεί από το νομοθέτη βάσει της μορφής που έχει λάβει η χρηματοδότηση κατόπιν άμεσης ή έμμεσης συμφωνίας των μερών, αλλά τίθενται ζητήματα αναφορικά με τη λειτουργία της διαδικτυακής πλατφόρμας μέσω της οποίας τελείται η διαδικτυακή μικροχρηματοδότηση και τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους θα λειτουργεί. Προς το παρόν, δεν υπάρχει κάποιο ρυθμιστικό πλαίσιο που να καθορίζει ρητώς και ενδελεχώς τον τρόπο λει-

τουργίας της πλατφόρμας αυτής. Ωστόσο, έχει ήδη κατατεθεί πρόταση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή^[4] ώστε οι πλατφόρμες crowdfunding να δύνανται να αποκτήσουν άδεια παροχής υπηρεσιών, η οποία θα ισχύει τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο και θα καλύπτει τη μορφή χρηματοδότησης μέσω δωρεάς, αλλά και μέσω δανεισμού. Επίσης, περιλαμβάνει σαφείς κανόνες σχετικά με την επιλογή των ιδεών ή των προτζεκτ που παρουσιάζονται στην διαδικτυακή πλατφόρμα, τη γνώση των ατόμων που τη στελεχώνουν και το γεγονός ότι πρέπει να διατηρούν μία στάση ουδετερότητας χωρίς να προωθούν συγκεκριμένες ιδέες για δικό τους σκοπό.

Επιπλέον, επισημαίνεται συγκεκριμένα ότι η πλατφόρμα έχει ως υποχρέωση «την ενημέρωση των επενδυτών με τρόπο σαφή και κατανοητό για τους κινδύνους που ενέχουν μέσω των επενδύσεων μέσω crowdfunding. Μάλιστα, διαφαίνεται ότι προνοείται η διενέργεια ενός τεστ για τη διαπίστωση των γνώσεων των νέων επενδυτών»^[5] για να κριθεί η καταλληλότητα του crowdfunding για τη δική τους περίπτωση ξεχωριστά και αν εν τέλει τους επιτρέπεται να επενδύσουν στην πλατφόρμα αυτή (άρθρα 15 και 16 της Πρότασης-Οδηγίας Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων).^[6]

Παρότι δεν υπάρχει προς το παρόν συγκεκριμένο ρυθμιστικό πλαίσιο, βάσει των προαναφερθέντων, παρατηρείται ότι γίνονται προσπάθειες για να ενταχθεί στο βραχυπρόθεσμο μέλλον η νέα αυτή μορφή χρηματοδότησης σε νομοθετικούς περιορισμούς ώστε να διασαφηνιστεί ο τρόπος, η λειτουργία και η

«δεν υπάρχει κάποιο ρυθμιστικό πλαίσιο που να καθορίζει ρητώς και ενδελεχώς τον τρόπο λειτουργίας της πλατφόρμας αυτής»

^[2] Καρούζης, Ε.(2018), «Η πρόταση νόμου της Κομισιόν για το Crowdfunding», <https://www.liberal.gr/arthro/195342/apopsi/arthra/i-protasi-nomou-tis-komision-gia-to-Crowdfunding.html>, [τελευταία πρόσβαση 27/10/2018]

^[3] Για τη διασαφήνιση του είδους σχέσεως που δημιουργείται μεταξύ αυτών και αν αυτή δύναται να χαρακτηριστεί συμβατική, θα ανατρέξουμε στην ήδη υπάρχουσα και τρέχουσα νομοθεσία που έχει θεσπιστεί στον Περί Συμβάσεων Νόμο (Κεφ.149), και στις αντίστοιχες νομολογιακές αρχές.

^[4] Πρόταση ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, Βρυξέλλες 8.3.2018, [https://eur-](https://eur-lex.europa.eu/legal-)

[content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0099&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0099&from=EN) [τελευταία πρόσβαση :25.10.2018]

^[5] Καρούζης, Ε.(2018), «Η πρόταση νόμου της Κομισιόν για το Crowdfunding», <https://www.liberal.gr/arthro/195342/apopsi/arthra/i-protasi-nomou-tis-komision-gia-to-Crowdfunding.html>, [τελευταία πρόσβαση 27/10/2018]

^[6] Πρόταση ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση της οδηγίας 2014/65/ΕΕ για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων, Βρυξέλλες 8.3.2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018PC0099&from=EN> [τελευταία πρόσβαση :25.10.2018]

Κυπριακό Δίκαιο των Συμβάσεων

σχέση που δημιουργείται με το crowdfunding, όπως επίσης και τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών που το απαρτίζουν.

2. Οι τρεις νομικές μορφές του crowdfunding (διαδικτυακή μικροχρηματοδότηση)

Το crowdfunding παρουσιάζει τρεις διαφορετικές μορφές, οι οποίες έχουν ως κύριο διαφοροποιητικό παράγοντα το αντικείμενο που παρέχεται ως αντάλλαγμα από τον επιχειρηματία, ο οποίος υποβάλλει την ιδέα του ως επί το πλείστον σε διαδικτυακή πλατφόρμα ειδικά διαμορφωμένη για τον σκοπό αυτό. Είναι δυνατό η χρηματοδότηση να παρέχεται από τον επενδυτή με αντάλλαγμα δικαιώματα εκμετάλλευσης. Στην περίπτωση αυτή, οι χρηματοδότες/επενδυτές δικαιούνται ποσοστό από τα δικαιώματα και τα κέρδη που θα αποκομίσει ο επιχειρηματίας έπειτα από την υλοποίηση του επιχειρηματικού του πλάνου-ιδέας. Πρόκειται ουσιαστικά για μία μορφή επένδυσης στην οποία αυτός που θέτει το κεφάλαιο, δεν λαμβάνει ως αντάλλαγμα μετοχές επί του νομικού προσώπου το οποίο βοηθά για τη σύστασή του, αλλά πνευματικά δικαιώματα.

Έτερη μορφή χρηματοδότησης είναι εκείνη που γίνεται μέσω δανεισμού (lending crowdfunding). Εντούτοις, για τη χορήγηση πιστώσεων στην Κυπριακή Δημοκρατία απαιτείται ένα πιστωτικό ίδρυμα ή ένας οργανισμός που να έχει λάβει άδεια από την Κεντρική Τράπεζα. Επομένως, για να επιτευχθεί η χορήγηση δανείων μέσω crowdfunding, δηλαδή μέσω της διαδικτυακής αυτής πλατφόρμας απαιτείται η λήψη άδειας από την Κεντρική Τράπεζα^[7]. Ο δανεισμός μπορεί να είναι είτε άμεσος είτε έμμεσος. Επεξηγηματικά, άμεσος δανεισμός συνίσταται όταν η πλατφόρμα συλλέγει κεφάλαια ή μεσολαβεί προκειμένου να δοθούν μέσω αυτής τα κεφάλαια από τους χρηματοδότες στον τελικό αποδέκτη επιχειρηματία. Στην περίπτωση που η πλατφόρμα του crowdfunding έχει αναλάβει ενεργό ρόλο στη συλλογή των κεφαλαίων, τότε απαιτείται, όπως προαναφέρθηκε, η ύπαρξη άδειας για τον σκοπό αυτό από την Κεντρική Τράπεζα.

Ωστόσο, αν ενεργεί ως πρόσωπο με μοναδική αρμοδιότητα την διευκόλυνση σύναψης σύμβασης, ανάμεσα σε χρηματοδότη και επιχειρηματία τότε δεν απαιτείται άδεια^[8]. Έμμεσος δανεισμός συνίσταται όταν η πλατφόρμα αγοράζει τα δάνεια που έχει λάβει ο οφειλέτης-επιχειρηματίας από την Τράπεζα. Με αυτόν τον τρόπο δεν οφείλει να καταβάλλει τα δάνεια στην Τράπεζα, αλλά αποπληρώνει τα δάνεια στην πλατφόρμα, στην οποία έχει καταχωρηθεί το δάνειο.

Τρίτη μορφή του crowdfunding είναι η περίπτωση κατά την οποία ο επενδυτής χρηματοδοτεί τον επιχειρηματία που κατέθεσε την ιδέα του στην αντίστοιχη και αρμόδια για το crowdfunding διαδικτυακή πλατφόρμα χωρίς να αναμένει οτιδήποτε ως αντάλλαγμα ή ορισμένες φορές λαμβάνοντας ένα αντάλλαγμα συμβολικό, που δεν είναι σε καμία των περιπτώσεων αντάξιο του ποσού που παρέχει ο χρηματοδότης. Η απουσία ανταλλάγματος, δηλαδή η διάθεση κεφαλαίου χωρίς την απαίτηση ανταλλάγματος λ.χ. για αλτρουιστικούς σκοπούς, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως δωρεά.

Εντούτοις, πρέπει να εξεταστεί κατά πόσο αυτό θα μπορούσε να ενσωματωθεί στην κυπριακή έννομη τάξη και ειδικότερα με ποιον τρόπο θα αντιμετωπιζόταν το crowdfunding με τη μορφή δωρεάς και έναντι συμβολικού τιμήματος στο δίκαιο των συμβάσεων βάσει των κανόνων που απορρέουν από την υπάρχουσα νομοθεσία και τρέχουσα νομολογία. Εν άλλους λόγους, είναι δυνατό η σχέση που δημιουργείται μεταξύ του επιχειρηματία και του χρηματοδότη στο πλαίσιο του crowdfunding να αποτελέσει σύμβαση όταν δεν δίνεται κάποιο αντάλλαγμα ή το αντάλλαγμα που δίνεται είναι συμβολικό;

«Έτερη μορφή χρηματοδότησης είναι εκείνη που γίνεται μέσω δανεισμού»

^[7] Μέχρις στιγμής, δεν υπάρχει τέτοια αδειοδοτημένη πλατφόρμα ούτε στην Ελλάδα ούτε στην Κυπριακή δημοκρατία.

^[8] Στην Κυπριακή Δημοκρατία, δεν έχει συσταθεί νόμος που να ρυθμίζει το crowdfunding και γ' αυτό για τις εναλλακτικές

μορφές χρηματοδότησης εφαρμόζονται αναλογικά ο περί Τραπεζικών Εργασιών Νόμος Ν.66 (I)/1997 και ο περί Υπηρεσιών Πληρωμών Νόμος Ν.128(I)/2009.

To crowdfunding

3. Η κατάρτιση της σύμβασης στο crowdfunding

Για την κατάρτιση μίας σύμβασης^[9] «πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά έξι προϋποθέσεις»^[10], ενώ αν μία εκ αυτών δεν πληρούται, τότε η σύμβαση καθίσταται *ab initio* άκυρη. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι η συναίνεση, η δικαιοπρακτική ικανότητα των συμβαλλόμενων, το αντικείμενο της σύμβασης, η δικαιοπρακτική βούληση, ο σκοπός της σύμβασης και η αντιπαροχή.

Αναφορικά με το ζήτημα της συναίνεσης στο crowdfunding ερμηνευτικά συνάγουμε^[11] πως η διενέργεια της πρότασης γίνεται με την κοινοποίηση της ιδέας στο διαδίκτυο. Η αποδοχή συντελείται με την παροχή χρημάτων για την υλοποίηση της εν λόγω ιδέας, ενώ η ανάκληση, τόσο της πρότασης όσο και της αποδοχής, πρέπει να υπόκειται στους προαναφερόμενους κανόνες των διατάξεων του κεφ. 149. Αναλυτικότερα, ανάκληση της πρότασης γίνεται με την απομάκρυνση της επιχειρηματικής ιδέας από την πλατφόρμα, πριν την χρηματοδότησή της, ενώ η ανάκληση της αποδοχής καθίσταται αδύνατη στην συγκεκριμένη υπό εξέταση περίπτωση, αφού η κοινοποίηση της αποδοχής έχει ακαριαία αποσταλεί με την αποδοχή της πρότασης. Ωστόσο, αν ο ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας ή ο χειριστής της διαδικτυακής πλατφόρμας δεν έχει αναγνώσει την ειδοποίηση, τότε θεωρητικά θα μπορούσε ο χρηματοδότης να ανακαλέσει την εντολή του. Πρόκειται ουσιαστικά για έναν αγώνα ταχύτητας μεταξύ του ποια από τις ειδοποιήσεις θα αναγνωστεί πρώτη.

Στην περίπτωση του crowdfunding, οι επιχειρηματίες που τοποθετούν την ιδέα ή το πρότζεκτ τους προς χρηματοδότηση πρέπει, αφού περιγράψουν την ιδέα που θέλουν να

χρηματοδοτηθεί, να δηλώσουν γραπτώς ότι είναι τουλάχιστον δεκαοχτώ χρονών, δηλαδή ότι έχουν συμπληρώσει την ηλικία που τίθεται από τον νόμο ως απαραίτητη για να έχει ένα άτομο δικαιοπρακτική ικανότητα. Όσον αφορά, το αν ένα άτομο έχει σώας τα φρένας του, δεν γίνεται κάποια ιδιαίτερη μνεία κατά τη συμπλήρωση των στοιχείων ενός επιχειρηματία ή οιοδήποτε ατόμου που επιθυμεί να καταχωρήσει την ιδέα ή το πρότζεκτ του στην πλατφόρμα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν συγκεκριμένα εταιρικά ζητήματα. Σίγουρα, δεν προκύπτει κώλυμα για εταιρίες που αναζητούν χρηματοδότηση προς υλοποίηση ιδεών τους. Τι γίνεται όμως, αν η εταιρία δεν υφίσταται ακόμη; Δύναται ένας ιδιώτης να προωθήσει τη χρηματοδότηση της ιδέας του, λειτουργώντας ως αντιπρόσωπος μιας εταιρίας που δεν έχει συσταθεί ακόμη; Ή το φυσικό πρόσωπο οφείλει να λειτουργεί ατομικά για λογαριασμό του ιδίου;

Εφόσον δεν έχει πραγματοποιηθεί σύννομη εγγραφή της εταιρίας στο μητρώο των εταιριών, αυτή δεν έχει δικαιοπρακτική ικανότητα και συνεπώς αδυνατεί να συναλλάσσεται με φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Αυτό επιβεβαιώνεται τόσο από των «Περί Συμβάσεων Νόμο (ΚΕΦ. 149)» όσο και από των «Περί εταιριών νόμο (ΚΕΦ. 113)». Συγκεκριμένα, ως αντιπρόσωπος ορίζεται κάποιος μόνο αν προσληφθεί από άτομο, είτε φυσικό είτε νομικό, που έχει την ικανότητα του συμβάλλεσθαι^[12]. Η ικανότητα αυτή, αν και υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς^[13], παρέχει σε φυσικά και νομικά πρόσωπα την εξουσία να αναλαμβάνουν οφέλη και υποχρεώσεις από μια νόμιμη δικαιοπραξία. Οι εταιρίες αποκτούν την

«η διενέργεια της πρότασης γίνεται με την κοινοποίηση της ιδέας στο διαδίκτυο»

^[9] Στο άρθρο 10 (1) του Περί Συμβάσεων Νόμος Κεφ.149 επισημαίνεται ρητώς από τον νομοθέτη τι αποτελεί σύμβαση. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι «συμβάσεις είναι όλες οι συμφωνίες οι οποίες καταρτίζονται με την ελεύθερη συναίνεση μερών ικανών προς το συμβάλλεσθαι, για νόμιμη αντιπαροχή και νόμιμο σκοπό, οι οποίες δεν χαρακτηρίζονται ρητά από το Νόμο αυτό ως άκυρες ή τηρουμένων των διατάξεων του Νόμου αυτού, οι συμβάσεις δύνανται να καταρτίζονται γραπτά, ή προφορικά, ή μερικώς γραπτά και μερικώς προφορικά, ή δύνανται να συνάγονται από τη συμπεριφορά των μερών», <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

^[10] *Jougleux, Philippe (2011) Στοιχεία Κυπριακού Ενοχικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, σελ. 5 επ.*

^[11] Βάσει της κατηγοριοποίησης που τελείται στο σύγγραμμα *Jougleux, Philippe (2011) Στοιχεία Κυπριακού Ενοχικού Δικαίου, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, σελ. 6 επ.*

^[12] Ο Περί Συμβάσεων Νόμος (ΚΕΦ. 149), Άρθρο 143, *Ικανότητα πρόσληψης αντιπροσώπου.*, <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

^[13] Ο Περί Συμβάσεων Νόμος (ΚΕΦ. 149), Άρθρο 11, *Ικανότητα προς το συμβάλλεσθαι.*, <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

Κυπριακό Δίκαιο των Συμβάσεων

εν λόγω ικανότητα μόνο μετά την σύσταση τους^[14].

Βάσει των ανωτέρω, αν φυσικό πρόσωπο συνάψει με άλλον συμφωνία αποδοχής χρηματοδότησης ιδέας του μέσω πλατφόρμας crowdfunding, παρουσιαζόμενος ως αντιπρόσωπος ανύπαρκτης εταιρίας, εκτός του ότι τελεί το αδίκημα της απάτης^[15], με αποτέλεσμα η σύμβαση να καθίσταται ακυρώσιμη^[16], ενέχει ευθύνη πλήρους αποζημίωσης και ως ψευδαντιπρόσωπος^[17].

Ο προαναφερθείς κανόνας δεν τυγχάνει εφαρμογής σε περίπτωση που η συμβαλλόμενη εταιρία δεν έχει μεν συσταθεί κατά τον χρόνο σύναψης της συμβάσεως, αλλά συστήνεται στη συνέχεια, πριν η σύμβαση παράξει τις έννομες συνέπειες της. Έτσι, υπογραφθείσα σύμβαση από εκπρόσωπο υπό σύσταση εταιρίας, δεν μπορεί να δεσμεύει την εταιρία πριν την επίσημη ημερομηνία συστάσεώς της, αλλά, μετά από αυτήν, η σύμβαση καθίσταται δεσμευτική^[18]. Αν, εν τέλει, η εταιρία δεν συσταθεί, οι υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν στο όνομα της είναι ισχυρές μόνο ως υποχρεώσεις του προσώπου που συμβλήθηκε ως εκπρόσωπος της (ενεργώντας δηλαδή στο όνομα και για λογαριασμό της), το οποίο αναλαμβάνει πλήρη ευθύνη και κατά συνέπεια δεσμεύεται πλήρως από αυτές.^[19]

Όσον αφορά τη δικαιοπρακτική βούληση των συμβαλλόμενων μερών, στο crowdfunding καθίστανται εμφανείς οι προθέσεις των μερών, αφού ο μεν κάτοχος της ιδέας επιτρέπει την δημοσιοποίησή της σε διαδικτυακή πλατφόρμα και επιζητά την χρηματοδότησή της από αγνώστους χρηματοδότες, ο δε χρηματοδότης προσφέρει χρηματικούς πόρους για την υλοποίηση της προαναφερθείσας ιδέας. Εκτός αυτού, προτού γίνει η ολοκλήρωση της πληρωμής, ζητείται από τον ενδεχόμενο χρη-

ματοδότη η συγκατάθεσή του, όπως και στοιχεία αναφορικά με το μέσο που θα χρησιμοποιηθεί για την διεξαγωγή της πληρωμής που συνήθως γίνεται με τραπεζική κατάθεση μέσω χρεωστικής κάρτας. Οι ανωτέρω διαδικασίες προσδίδουν ευλόγως την εντύπωση ότι πληρείται το εν λόγω κριτήριο της δικαιοπρακτικής βούλησης στο crowdfunding.

Εντούτοις, απαραίτητο στοιχείο για την κατάρτιση μίας σύμβασης είναι και το αντικείμενο αυτής. Στην περίπτωση του crowdfunding, η περιγραφή της ιδέας από τον επιχειρηματία ή το άτομο που επιθυμεί να χρηματοδοτηθεί η ιδέα του γίνεται σε αρχικό στάδιο, όταν το προαναφερθέν πρόσωπο καταχωρεί την ιδέα του στη διαδικτυακή πλατφόρμα του crowdfunding. Ο επιχειρηματίας καθορίζει το ποσό που απαιτείται για την υλοποίηση της ιδέας ή του πρότζεκτ του και έπειτα ο χρηματοδότης βλέποντας την κοινοποίηση της ιδέας ή του πρότζεκτ αυτού στη διαδικτυακή πλατφόρμα και διαβάζοντας την περιγραφή που έχει δοθεί, αποφασίζει αν είναι συμφωνός και επιθυμεί να την/το χρηματοδοτήσει.

Από το σημείο αυτό οι υποχρεώσεις που δημιουργούνται μεταξύ των μερών διαφοροποιούνται ανάλογα με την μορφή που λαμβάνει το crowdfunding. Αν γίνεται μέσω δανεισμού, τότε οι υποχρεώσεις των μερών είναι η χορήγηση του χρηματικού ποσού από τον χρηματοδότη προς τον επιχειρηματία και η απόδοση των χρημάτων σε αυτόν από τον επιχειρηματία μετά από συγκεκριμένο και ορισμένο χρονικό διάστημα. Ο επιχειρηματίας οφείλει να επιστρέψει όλο το χρηματικό ποσό που του δόθηκε στο ακέραιο, εκτός και αν οι πιστωτές λάβουν το ποσό αυτό, μέρος ή όλο, μέσω των αποδόσεων της επένδυσής τους^[20]. Αυτό πρέπει να έχει συγκεκριμένοποιηθεί εξαρχής ώστε να καλύπτεται το χρηματοδοτικό μέρος. Σε περίπτωση, όμως που γίνεται

«οι υποχρεώσεις που δημιουργούνται μεταξύ των μερών διαφοροποιούνται ανάλογα με την μορφή που λαμβάνει το crowdfunding»

[14] Όπως συνάγεται ερμηνευτικά από των Περί Εταιριών Νόμο (ΚΕΦ. 113), άρθρο 15(2), Αποτέλεσμα Εγγραφής., <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[15] Ο Περί Συμβάσεων Νόμος (ΚΕΦ. 149), άρθρο 17(δ), Ορισμός «απάτης», <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[16] Ο Περί Συμβάσεων Νόμος (ΚΕΦ. 149), άρθρο 19(1), Ακυρώσιμο συμφωνιών που συνάπτονται χωρίς ελεύθερη συναίνεση., <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[17] Ο Περί Συμβάσεως Νόμος (ΚΕΦ. 149), άρθρο 195, Ευθύνη ψευδαντιπροσώπου.

<http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[18] Περί Εταιριών Νόμος (ΚΕΦ. 113), άρθρο 15Α, Ισχύς συμβάσεων που συνήφθησαν πριν από την σύσταση εταιρίας, <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[19] Περί Εταιριών Νόμος (ΚΕΦ. 113), άρθρο 15Α(2), ό.π., <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[20] Τσακανίκας, Γιωτόπουλος, Κόρρα, & Στανράκη. (2016) *Κρίση και παύση για την επιχειρηματική δυναμική του επιχειρηματικού συστήματος*. Αθήνα, σελ.61

To crowdfunding

με τη μορφή δωρεάς, τότε ο επιχειρηματίας λαμβάνει το ποσό χωρίς να έχει κάποια υποχρέωση επιστροφής^[21].

Βέβαια, χρήζει αναφοράς το γεγονός ότι σε περίπτωση που ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο ζητάει τη χρηματοδότηση μίας ιδέας που έχει ως στόχο την υλοποίηση ενός παράνομου σκοπού, τότε προβλέπεται ακύρωση της δικαιοπραξίας είτε βάσει των άρθρων 26, 26Α, 27, 28 και 30, είτε βάσει του άρθρου 24 του Περί Συμβάσεων Νόμου (Κεφ.149). Νοείται πως αν χρηματοδοτείται μία ιδέα, η οποία αποσκοπεί στη διάπραξη ενός ποινικού αδικήματος, ο χρηματοδότης μπορεί να αξιώσει τα χρήματα του μέσω των διατάξεων του αδικαιολόγητου πλουτισμού^[22] μόνο αν κριθεί καλόπιστος. Από την άλλη, σε περίπτωση κακόπιστου χρηματοδότη, δηλαδή χρηματοδότη που γνώριζε ότι προσφέρει τους πόρους του για την εκπλήρωση ιδέας παράνομου σκοπού, αυτός, δεν δικαιούται επιστροφή χρημάτων.

Αν και προβλέπεται ρητά^[23] ότι ο παράνομος σκοπός μέρους της σύμβασης καθιστά ολόκληρη την σύμβαση άκυρη, γίνεται δεκτό πως η σύμβαση θα πρέπει να κηρύσσεται άκυρη μόνο αν ο παράνομος σκοπός αφορά ανεξάρτητες ενοχές και συνεπώς επηρεάζει ολόκληρη την σύμβαση, και όχι σε περίπτωση που η σύμβαση επηρεάζεται μερικώς.

Όσον αφορά την έννοια της αντιπαροχής, βάσει του νομοθετικού πλαισίου που ισχύει στην Κυπριακή Δημοκρατία, παρατηρούμε ότι μία συμφωνία χωρίς την ύπαρξη αντιπαροχής καθίσταται άκυρη εκτός από τις νομοθετικά κατοχυρωμένες εξαιρέσεις. Λόγω της ύπαρξης αυτού του άρθρου, διαφαίνεται η έγερση ενός αμφιλεγόμενου ζητήματος που σχετίζεται με το κατά πόσο το crowdfunding που γίνεται μέσω δωρεάς θα μπορούσε να καταστεί άκυρο λόγω της έλλειψης αντιπαροχής. Στο

σημείο αυτό, πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο νομοθέτης σε περίπτωση που δίνεται ένα συμβολικό αντάλλαγμα, παρότι η αξία αυτού δεν ανταποκρίνεται στην αξία του χρηματικού ποσού που δωρίστηκε, θεωρείται επαρκής αντιπαροχή και δικαστικώς δεν θα κριθεί άκυρη. Για παράδειγμα, σε περίπτωση που ένα άτομο «ανεβάσει» στην πλατφόρμα την ιδέα του για τη σύσταση μίας επιχείρησης που να παράγει μπάρες δημητριακών και υπόσχεται ως αντιπαροχή την αποστολή μίας μπάρας εξ αυτών για κάθε χρηματοδότη, παρά το γεγονός ότι το ποσό που θα έχει δώσει ο χρηματοδότης, θα υπερτερεί σε σχέση με την αξία της μίας μπάρας που θα λάβει ως αντιπαροχή, θα υφίσταται αντιπαροχή έστω και μικρή και έτσι δεν θα μπορεί να καταστεί η σύμβαση άκυρη.

Εντούτοις, βάσει των ισχυουσών νομοθετικών προνοιών όταν το crowdfunding γίνεται μέσω δωρεάς, τότε η έλλειψη αντιπαροχής μπορεί να καταστήσει άκυρη τη σύμβαση^[24], εκτός κι αν αυτή, παρά το γεγονός της απουσίας αντιπαροχής, έχει ήδη εκτελεστεί νομότυπα, οπότε αίρεται η ακυρότητα^[25].

Αν ωστόσο, εκτελεστεί σύμβαση δωρεάς, μέσω πλατφόρμας crowdfunding, εφόσον δεν υπάρχει νομικό πλαίσιο στην Κύπρο που να διέπει το ζήτημα της ανάκλησης της δωρεάς, ο δωρητής δεν τυγχάνει νομικής προστασίας^[26], αφού ο δωρεοδότης μπορεί να χρησιμοποιήσει τα προσφερόμενα από τον δωρητή χρήματα για όποιον σκοπό επιθυμεί, ακόμη κι αν αυτός είναι διαφορετικός από αυτόν που αναγράφεται στην πλατφόρμα του crowdfunding. Ενδέχεται ο δωρεοδότης να καθίσταται εξωσυμβατικά υπεύθυνος, εξαιτίας τέλεσης απάτης. Ωστόσο, είναι άγνωστο το κατά πόσο αυτό θα γίνει δεκτό από το δικαστήριο, με αποτέλεσμα να επιστραφούν τα χρήματα στον δωρητή, εφόσον δεν υπάρχει

«κατά πόσο το crowdfunding που γίνεται μέσω δωρεάς θα μπορούσε να καταστεί άκυρο λόγω της έλλειψης αντιπαροχής»

[21] Το σημείο αυτό χρήζει περαιτέρω ανάλυση στο πλαίσιο της αντιπαροχής.

[22] Ειδικότερα, δια του Περί Συμβάσεων Νόμου (ΚΕΦ. 149), άρθρο 70, Υποχρέωση προσώπου που προσπορίζεται όφελος από μη χαριστική πράξη. Κατά την άποψη μας, σύμβαση χρηματοδότησης ιδέας, προς υλοποίηση αυτής, μέσω πλατφόρμας crowdfunding, αποτελεί σύμβαση υπό διαλυτική αίρεση και όχι δωρεά, με αποτέλεσμα να εμπίπτει στις πρόνοιες του άρθρου 70.), <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[23] Ο Περί Συμβάσεων Νόμος (ΚΕΦ. 149), άρθρο 24, Συμφωνία καθίσταται άκυρη αν ο σκοπός και η αντιπαροχή είναι μερικώς παράνομη.

[24] Αφού η περίπτωση του crowdfunding δεν εμπίπτει σε καμία από τις εξαιρέσεις του Περί Συμβάσεων Νόμου (ΚΕΦ. 149), άρθρο 25(1), Συμφωνία χωρίς αντιπαροχή είναι άκυρη εκτός αν είναι γραπτή.

[25] Ο Περί Συμβάσεων Νόμος (ΚΕΦ. 149), άρθρο 25(2), <http://www.cylaw.org/nomoi/> [τελευταία πρόσβαση: 27.10.2018]

[26] *Pavlicic v. Vogtsberger*, 390 Pa. 502(1997), *Supreme Court of Pennsylvania*

Κυπριακό Δίκαιο των Συμβάσεων

προς το παρόν νομολογία, που να ρυθμίζει το υπό συζήτηση πλαίσιο.

Προς επίλυση του προβλήματος προτείνουμε την ρύθμιση του ζητήματος μέσω της πρόβλεψης της εκτέλεσης της χρηματοδοτικής σύμβασης υπό την διαλυτική αίρεση της εκπλήρωσης του περιγραφόμενου στην πλατφόρμα σκοπού. Έτσι, αν ο δωρεοδότης των χρημάτων αποτύχει να εκτελέσει την ιδέα του, θα βαρύνεται με την υποχρέωση επιστροφής των χρημάτων. Αντίθετα με την δωρεά, μια έγκυρη χρηματοδοτική σύμβαση υπό διαλυτική αίρεση απαιτεί την ύπαρξη αντιπαροχής. Τιθέμεθα υπέρ της άποψης ότι η ικανοποίηση του οφειλέτη των χρημάτων, που πηγάζει από την υλοποίηση της ιδέας του δανειστή, αποτελεί αρκετή και ικανοποιητική αντιπαροχή.

Επίλογος

Η πρωτοποριακή και εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης μιας ιδέας, γνωστή ως crowdfunding, που στις περισσότερες πλέον χώρες αποτελεί έγκυρη μορφή σύμβασης είναι αμφίβολο κατά πόσο πληροί τις έξι σωρευτικές προϋποθέσεις του κυπριακού δικαίου των συμβάσεων, ώστε να καθίσταται έγκυρη σύμβαση. Φρονούμε με κάθε επιφύλαξη ότι εκ των ανωτέρω προκύπτει ευλόγως το συμπέρασμα ότι η σημαντικότερη παράμετρος που ενδέχεται να δημιουργεί κόλλημα στην αναγνώριση του crowdfunding ως έγκυρης σύμβασης, είναι το ζητούμενο της αντιπαροχής. Σε κάθε περίπτωση, το crowdfunding είναι μια νεοεμφανισθείσα μορφή εναλλακτικής χρηματοδότησης ιδεών, με αποτέλεσμα το νομικό πλαίσιο που το διέπει, ιδιαίτερος στην κυπριακή έννομη τάξη, να είναι ακόμη ελλιπές. Οι οριστικές απαντήσεις στα ζητήματα που τέθηκαν με το παρόν κείμενο αναμένεται να δοθούν στο εγγύς μέλλον από τα όργανα της κυπριακής δικαιοσύνης.

•••••

«η σημαντικότερη παράμετρος που ενδέχεται να δημιουργεί κόλλημα στην αναγνώριση του crowdfunding ως έγκυρης σύμβασης, είναι το ζητούμενο της αντιπαροχής»